

ACV-ABWV: de barsten in het gemeenschappelijk vakbondsfront

Michel Capron

Meningsverschillen tussen ACV en ABVV zijn vanaf januari 2011 aan de oppervlakte gekomen na afloop van de onderhandelingen voor het interprofessioneel akkoord en tot begin april zijn ze alleen maar toegenomen. Sindsdien is een relatieve windstilte opgetreden, maar deze breuklijnen binnen het gemeenschappelijk vakbondsfront roepen wel vragen op.

Verskillende waardeningen voor het interprofessioneel akkoord

Op 18 januari 2011 slaagden de sociale gesprekspartners er, niet zonder moeite, in om een ontwerpakkoord uit te werken.¹ Dat was, daar was iedereen het mee eens, minimalistisch, maar het was beter, zo leek het, een ontwerpakkoord te hebben dan helemaal geen. In principe dus hebben de vertegenwoordigers van het ACV en het ABVV binnen de Groep van Tien ingestemd met het ontwerpakkoord. Wel bleek nochtans al heel snel dat de logica van de presentatie van dit project – vóór goedkeuring of afwijzing – voor de instanties van de twee vakbonden verschillende, ja zelfs uiteenlopende wegen koos.²

Van de zijde van het ACV hebben L. Cortebecq, Cl. Rolin en het volledige dagelijks bureau nogal logischerwijze het ontwerpakkoord voor hun Algemene Raad verdedigd: de onderhandelaars van het ACV hadden het ontwerpakkoord ondertekend en ze waren van plan het wel degelijk te verdedigen ten aanzien van de afgevaardigden door te wijzen op de positieve punten en door te waarschuwen voor het ontbreken van een akkoord. Dat gebeurde niet zonder moeite: de LBC – de belangrijkste centrale in het ACV – en de Franstalige CNE, dat wil zeggen de twee belangrijke bediendencentrales, hebben dit ontwerp unaniem verworpen. Ferre Wijckmans, de

Het herstel van een stevig gemeenschappelijk vakbondsfront, opnieuw verankerd bij de militanten, lijkt me des te noodzakelijker daar er moeilijke vervaldagen in zicht komen.

secretaris-generaal van de LBC, heeft L. Cortebecq beschuldigd op schandalige manier druk te hebben uitgeoefend op de andere vakcentrales en op de regionale federaties; de twee bediendencentrales slaan overigens de handen in elkaar om zowel het harmonisatieproces van de statuten van arbeiders en bedienden ten nadele van de bedienden als de geringe loonmarge (0,3 procent loonsverhoging in 2012) te kritiseren. De uitslag van de stemming was niettemin duidelijk (met een “ja” van 67,9 procent): met uitzondering van de bediendencentrales en enkele gedeelde stemmingen (eenderde “neen” voor de centrales Bouw-Industrie-Energie en Transcom) of in meerderheid negatief (de regionales van Brussel-Halle-Vilvoorde en van Luik), ratificeerden de andere centrales en regionale federaties het ontwerpakkoord. Bovenop de traditionele breuklijn tussen de meer op overeenstemming gerichte Vlaamse meerderheidsvleugel en de in het algemeen meer revendicatieve Franstalige vleugel is er een tegenstelling tussen de arbeiders- en bediendencentrales gekomen.

Binnen het ABVV bleek de toestand zowel duidelijker als complexer te zijn. Duidelijker omdat de afwijzing van het akkoord door het federaal comité van het ABVV met 75 procent werd goedgekeurd. Complexer omdat ten aanzien van het ontwerpakkoord de uiteindelijke houding van de vertegenwoordigers van het ABVV binnen de Groep van Tien iedereen met verstomming sloeg. Van de ene kant bevestigden A. Demelenne en R. De Leeuw zich te hebben beperkt tot een ter authenticatie paraferen van het interprofessioneel

ontwerpakkoord. Met andere woorden, als we dit goed verstaan hebben, dan erkenden beiden dat het wel degelijk om de correcte tekst van het voorontwerp ging waar de onderhandelaars ten slotte op waren uitgekomen. Het was uiteindelijk beter om deze tekst te hebben dan met een blanco vel papier te komen, hetgeen duidelijk de mislukking van de onderhandelingen zou markeren. Maar, zo lijkt het, R. De Leeuw zou toen ten aanzien van de loonmarge zijn afwijzing hebben laten blijken, maar dan wel op een dermate omfloerste manier dat niemand van de andere onderhandelaars dat zou hebben opgemerkt.³ Ten andere, de kwestie van de harmonisatie van de arbeiders- en bediendenstatuten zouden het onderwerp zijn geweest van discussies in het beperkt comité (P. Timmermans van het VNO, K. Van Eetvelt van UNIZO, L. Cortebecq van het ACV en A. Demelenne van het ABVV). Volgens P. Windey, de voorzitter van de Nationale Arbeidsraad,⁴ die toen voor het formuleren van een voorstel ter hulp was geroepen en die oordeelde dat op dat ogenblik dit het enig realiseerbare compromis was, zou A. Demelenne aan de uiteindelijke goedkeuring hebben deelgenomen. Echter, tijdens deze eindfase waren de onderhandelaars van het ABVV er zich goed van bewust dat ze buiten hun mandaat van de centrales hadden gehandeld en ze wisten wel degelijk dat het ontwerpakkoord door hun mandaatgevers zou worden verworpen. Vandaar hun beslissing om het ontwerpakkoord voor hun federaal comité te presenteren, maar zonder het te verdedigen. Gezien de overweldigende verwerping van het ontwerp stelde het federale comité van het ABVV daarna een reeks acties voor die dan op 4 maart moesten uitmonden op een nationale actiedag en die bestemd waren om publiekelijk deze oppositie kenbaar te maken. In feite wilde men druk op de federale regering – en vooral op de PS

– uitoefenen om, bij gebrek aan een geweerde heronderhandeling door de werkgevers, ten minste enkele veranderingen aan het oorspronkelijke voorontwerp van een IPA in de zin van de syndicale voorstellen aan te brengen. Op een enigszins verrassende⁵ manier had de ACLVB eveneens het ontwerpakkoord geweigerd te ondertekenen en had ze het ABVV gevolgd.

Zaak is dat een neutrale toeschouwer zich moeilijk van de idee kan ontdoen dat de onderhandelaars van het ABVV– bij gebrek aan beter – dit ontwerpakkoord hebben goedgekeurd, wel wetende dat ze door hun basis zouden worden teruggefloten, d.w.z. door de vakcentrales, waaronder het Setca-BBTK – hier de machtigste centrale – en de Vlaamse metaalbewerker die van meet af aan voor een “neen” hadden gekozen. A. Demelonne en R. De Leeuw bevonden zich dus toen in een situatie waarin ze, gezien de oppositie van hun basis, op hun stappen moesten terugkeren⁶ en, om te voorkomen dat de spanningen verder zouden oplopen, moesten ze een reeks stakingen en manifestaties organiseren in de hoop aldus, door middel van een verbeterde krachtsverhouding, een heronderhandeling rond het ontwerp van een IPA te verkrijgen. Daarom heeft het ABVV later een strategie van afwijzing *a posteriori* aangenomen, terwijl men over het algemeen acties organiseert vóór of tijdens de onderhandelingen om aldus de krachtsverhoudingen te verbeteren. Men kan zich afvragen wat hen ditmaal heeft tegengehouden om de mobilisatie te organiseren alvorens naar de onderhandelings-tafel terug te keren in een versterkte positie. Maar misschien waren ze er niet zeker van te kunnen rekenen op een actie van een

voldoende omvang om bijkomende toegevingen van de kant van werkgeverszijde af te dwingen. Uiteindelijk heeft de druk, uitgeoefend door o.a. het ABVV op de PS, ertoe bijgedragen om het oorspronkelijk mediatievoorstel van een regering van lopende zaken enigszins te amenderen alvorens de goedkeuring door het Parlement te bekomen. Het ABVV en het ACLVB hebben niettemin hun verzet tegen deze definitieve maatregelen volgehouden, maar zonder gunstig resultaat.

Behalve deze spanningen in eigen mid-den hebben ACV en ABVV gekozen voor onverzoeerbare strategieën: een akkoord “zonder enthousiasme” bij de meerderheid van het ACV, weigering en publieke verzetsacties van het ABVV uitmondend op een nationale actiedag op 4 maart. Enkel de bediendencentrales van het ACV hebben eveneens protestacties georganiseerd. De breuk in het gemeenschappelijk front had men ongetwijfeld enigszins kunnen lijmen ter gelegenheid van de manifestatie van 24 maart door het ECV, de Europese confederatie van vakbonden, georganiseerd te Brussel om te protesteren tegen de voornemens van de Commissie en de leiders van de EU om een bepaald aantal sociale verworvenheden en vooral de automatische indexatie aan te tasten. Maar dat was niet het geval.

Men brengt een deklaag aan

Op 24 maart, hoewel een betoging aan de Wetstraat was voorzien, besluit het ABVV om meerdere samenscholingen op de verkeersgevoelige punten van de hoofdstad te organiseren alvorens daarna naar de Wetstraat op te trekken, waardoor meerdere

verkeersopstoppen ontstaan. Verontwaardigd door hetgeen men een verbreking van het oorspronkelijk akkoord beschouwde, organiseert het ACV van zijn kant een concentratie van zijn militanten op de Heizel. De breuk in het gemeenschappelijk front is duidelijk, waardoor een nochtans zeer noodzakelijke manifestatie als reactie op de antisociale projecten van de Europese autoriteiten de bodem wordt ingeslagen. Deze onenigheid doet ons ten andere denken aan degene die reeds in 2005 ter gelegenheid van het Generatiepact aan het licht kwam.

De breuk in het gemeenschappelijk front werd gekritiseerd in een opiniestuk gepubliceerd door twee leden van de nationale leiding van het ACV en het ABVV in *Le Soir*⁷ waarin werd opgeroepen om zonder dralen het gemeenschappelijk front te herstellen. Ook zou men de gemeenschappelijke doelen moeten vaststellen om zich te engageren voor het doelmatig afslaan van zowel de werkgeversdruk als, meer in het algemeen, de neoliberale aanvallen van de zijde van de Europese autoriteiten. Als de onenigheid reeds bij ons heerst,⁸ hoe kan dan de ECV een gemeenschappelijk beleid en strategie op Europees niveau ontwikkelen?

Na afloop van de manifestaties van 4 en 24 maart hebben de twee vakbondsorganisaties begin april op elkaar beschuldigingen geuit; vanwege het ACV dat het ABVV haar leden tot staken zou hebben aangezet, en vanwege het ABVV dat het ACV stakingsvergoedingen zou hebben uitgekeerd aan leden die niet aan de manifestatie van 4 maart hadden meegedaan. Het begin van de discussies met het oog op het afsluiten van een CAO in sommige sectoren en ondernemingen gaf aanleiding tot ernstige twisten tussen vakbondsafgevaardigden en militanten van beide organisaties. De vakbondsafgevaardigden van het ACV waren blijkbaar nogal gehaast om een CAO af te sluiten, terwijl de vakbondsafgevaardigden van het ABVV verkozen te temporiseren, ongetwijfeld in de hoop nieuwe toegevingen te verkrijgen. De twee organisaties besluiten ten slotte hun eigen weg te gaan door ieder afzonderlijk te participeren in de manifestatie van 9 april op initiatief van de ECV te Boedapest georganiseerd.

Het begin van een verzoening?

Als gevolg van de deining veroorzaakt door deze stijgende toon in de polemiek kwamen de leiders van het ABVV en het ACV ten slotte tot de bevinding dat men de weg moest banen voor de verzoening. Daaruit volgde een ogenschijnlijke windstilte, waarbij ieder poogde de eigen leden tot het aannemen van een correcte houding ten aanzien van de anderen aan te sporen. Nu de plooiën officieel lijken te zijn gladgestreken en men samen het congres van de ECV eind mei in Athene heeft voorbereid, blijven de strategieën om de gemeenschappelijke doelen te bereiken nochtans verschillend. In de schoot van de ECV blijft het ACV de dialoog en zelfs onderhandeling verkiezen met de Europese instanties en de ondernemers van Business Europe, terwijl het ABVV eerder kiest voor een krachtsverhouding gebaseerd op de actie bij het begin of tijdens de onderhandelingen. Deze persisterende strategische meningsverschillen worden aangescherpt met het oog op de sociale verkiezingen van 2012 die de vakbondsafgevaardigden en de militanten van de twee organisaties beginnen te beroeren. Het gaat er om om in de ondernemingen en tijdens de sectoriële onderhandelingen, maar ook in de media, over te komen als de organisatie die, op haar manier, het beste de belangen van de arbeiders verdedigt. Deze concurrentie riskeert ongetwijfeld tijdens de komende maanden zich nog te verscherpen, of het nu gaat om een opbod van eisen of om het tot actie overgaan. Daarvan zouden de onderhandelingen voor het afsluiten van de CAO de katalysator kunnen zijn, ook al hebben de sectoriële onderhandelingen tot op heden geen opmerkelijke conflicten voortgebracht.⁹

Het herstel van een stevig gemeenschappelijk vakbondsfront, opnieuw verankerd bij de militanten, lijkt me des te noodzakelijker daar er moeilijke vervaldagen in zicht komen. Van de ene kant riskeren de staatsbegrotingen, ook al mocht er per toeval een federale regering met volledige bevoegdheden tot stand komen, tot 2015 aanleiding te geven tot een bezuinigingspolitiek die min of meer de sociale zekerheid en de sociale politiek in het algemeen, dit al naargelang de gevormde coalitie, zal treffen, zonder het nog maar te hebben over wat een zelfs gedeeltelijke regionalisering voor gevolgen

zou kunnen hebben. Financiële markten, rating bureaus en *tutti quanti* zouden de lasten nog kunnen verzwaren in geval van een persisterende institutionele onenigheid. Van de andere kant voorspelt de voortdurende druk van de EU, in bijzonder inzake de “economische governance” niets goeds voor de wereld van de arbeid,¹⁰ door onder andere de concurrentie, de hervorming van de arbeidsmarkt en de aanpassing van de pensioenstelsels te viseren.

Marc Leemans is pas verkozen – op voordracht van het Nationaal Bureau – door de Algemene Raad van het ACV om vanaf januari 2012 Luc Cortebeek op te volgen. Van hem wordt ongetwijfeld verwacht dat hij de interne cohesie van het ACV, aangetast door de onenigheden tussen de centrales als gevolg van de stemming over het ontwerp van een IPA, zal versterken en weer zal aanknopen met de dialoog met het ABVV, maar dan wel in een delicate conjunctuur, dit gezien de sociale verkiezingen van 2012. De toekomstige bezuinigingen sporen ten andere de twee vakbonden ongetwijfeld aan tot het bijleggen van hun meningsverschillen, om hierdoor samen de eventuele aantasting van hun gemeenschappelijke belangen te bestrijden. Hopelijk zal de begin april overeengekomen verzoening vruchten afwerpen en dus het effect van een zuiver gemediatiseerde mededeling overstijgen om, meer dan voorheen, met een meer offensieve strategie te kunnen uitpakken.

P.S.: Dit artikel was reeds voltooid toen de nota van formateur Elio Di Rupo gepubliceerd werd. Dit gaf aanleiding tot het

hervormen van een conjunctureel gemeenschappelijk vakbondsfront in het weigeren van het sociaaleconomisch luik van deze nota. ABVV, ACV en ACLVB uitten unaniem hun afwijzing van een aantal maatregelen. Zij stelden voornamelijk vast dat de maatregelen veel preciezer waren wat betreft de arbeidswereld en de minder begunstigten in onze maatschappij (i.v.m. o.a. werkloosheid, gezondheidszorg en dergelijke) ten overstaan van wat van de rijkere laag van de bevolking wordt gevorderd. Deze maatregelen werden door de vakbonden als onevenwichtig ervaren. Zij beloofden dus, in geval van een samenstelling van een centrumrechtse federale regering die deze maatregelen zou toepassen, een hete sociale herfst. Aangezien op dit moment niemand het profiel van die toekomstige regering kan schetsen, blijft dit vakbondsfront conjunctureel, maar dit getuigt toch van een eenzelfde wil om gelijk welke antisociale maatregel te bestrijden. Daarbij komt nog het besluit van het grondwettelijk hof i.v.m. de harmonisering van de statuten arbeiders-bedienden, dat de sociale onderhandelaars oplegt een akkoord te sluiten wat betreft de harmonisering van hun opzeggingsvoorwaarden voor begin juli 2013. Setca-BBTK en CNE hebben reeds bekendgemaakt dat zij bereid zijn om deze voorwaarden te verstrengen, hetgeen zeker niet het geval is bij het VBO. Maar ook op bediendevlak gaat men gemeenschappelijk tewerk, en dat is werkelijk verheugend.

9 juli 2011

(Vertaling: André Mommen)

Noten:

¹ M. Capron, “Een Interprofessioneel Akkoord tussen hangen en wurgen”, in *Vlaams Marxistisch Tijdschrift*, nr. 45/1, lente 2011, blz. 6-9.

² M. Capron, “L’échec de la négociation interprofessionnelle pour 2011 – 2012”, *Courrier hebdomadaire*, CRISP, nr. 2101 – 2102, jg. 2011.

³ Dat is de thesis verdedigd door W. Pauli, “De bocht van de vakbond”, in *De Morgen*, 11 februari 2011, blz. 12.

⁴ P. Windey, “Een week mee achter de schermen van het IPA”, in *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, maart 2011, blz. 1-6. Hij preciseert o.a. dat bij het ontbreken van alle noodzakelijke gegevens inzake de harmonisatie van de statuten, de onderhandelaars zich gezamenlijk hebben geëngageerd en risico’s hebben genomen: “De onderhandelaars van het ontwerp-IPA hebben zich samen geëngageerd, de sprong gewaagd, het risico genomen”. *Ibid.*, blz. 6.

⁵ Over het algemeen meer gematigd en de lijn van het “sociaal liberalisme” volgend met de nadruk op de waarden van vrijheid, solidariteit, verantwoordelijkheid en tolerantie, zag het ACLVB ditmaal een meerderheid (54,96 procent) ontstaan die weigerde om het pleidooi van zijn voorzitter J. Vercamst te volgen. Over het ACLVB, zie J. Faniel, C. Devos, S. Lannoo en M. Mus, “Les membres de la CGSLB et leur syndicat”, in *Courrier hebdomadaire*, CRISP, nr. 2097-2098, 2011.

⁶ Het was niettemin duidelijk dat dit ontwerpakkoord slechts de onderhandelaars had verplicht op voorwaarde dat het door de mandaterende instanties zou worden goedgekeurd. Het is niet de eerste keer dat de leiders van het ABVV botweg door de beroepscentrales, die hun autonomie en vooral dan hun financiële autonomie, najverig koesteren, tot de orde werden geroepen.

⁷ “Il faut reconstruire, vite et bien, l’unité d’action du mouvement syndical”, in *Le Soir*, 23 maart 2011.

⁸ Zie de kritische beschouwingen hierover van L. Ciccía, “Le front commun est mort, vive le front commun”, in *Politique*, nr. 70, mei-juni 2011, blz. 8-9.

⁹ CAO’s werden afgesloten in de sectoren van de bouw, de chemie, het papier, de metalen constructies, de bewaking, de logistiek en de voedingsnijverheid. Een ontwerpakkoord werd in het Paritaire Comité 218 (Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de Bedienden – ANPCB) afgesloten waarbij 400.000 bedienden betrokken zijn. Dat voorstel werd evenwel door de LBC verworpen, want die hoopte voor komende september een verbetering te verkrijgen. Ten

andere, BBTK-Setca en LBC-CNE hebben met Febelfin een protocol van akkoord voor de banksector bereikt na twee maanden van moeizame onderhandelingen. Over het algemeen gezien werden, al werd de loonnorm van 0,3 procent geëerbiedigd, bijkomende voordelen toegekend: verlenging van het systeem van eco-cheques en van bestaande akkoorden inzake het prepensioen op 58 jaar, loonschaalverhogingen, verbeteringen in de vergoeding voor het woon-werkverkeer, bijkomende verzekeringen, enz.

¹⁰ Zie Note EUCO 10/1/11 REV 1 die de conclusies van de Europese Raad van 24 en 25 maart 2011 herneemt.